

**Do`stlik tuman axborot – kutubxona markazi
axborot bibliografiya xizmati**

Kutubxonachi qanday bo`lishi kerak?

Uslubiy tavsiyanoma.

Kutubxonachining vazifalari qanday, kutubxonachi nima bo'lishi kerak, kutubxonachi kutubxonada nima qiladi?

Ushbu tavsiyanoma kutubxonachilik sohaga yangi ishga kelgan yosh kutubxonachilar uchun uslubiy tavsiya tarzida tayyorlandi. Tanishib chiqing bu kasb haqida yanada aniqroq ma'lumotlarga ega bo'lasiz.

Mehnat turi

Asosan aqliy mehnat

Kasb **Kutubxonachi**- Bu asosan aqliy mehnat kasbidir, u ko'proq ma'lumotni qabul qilish va qayta ishlash bilan bog'liq.

Ishda **Kutubxonachi** uning intellektual mulohazalari natijalari muhim ahamiyatga ega. Ammo, shu bilan birga, jismoniy mehnat ham istisno qilinmaydi.

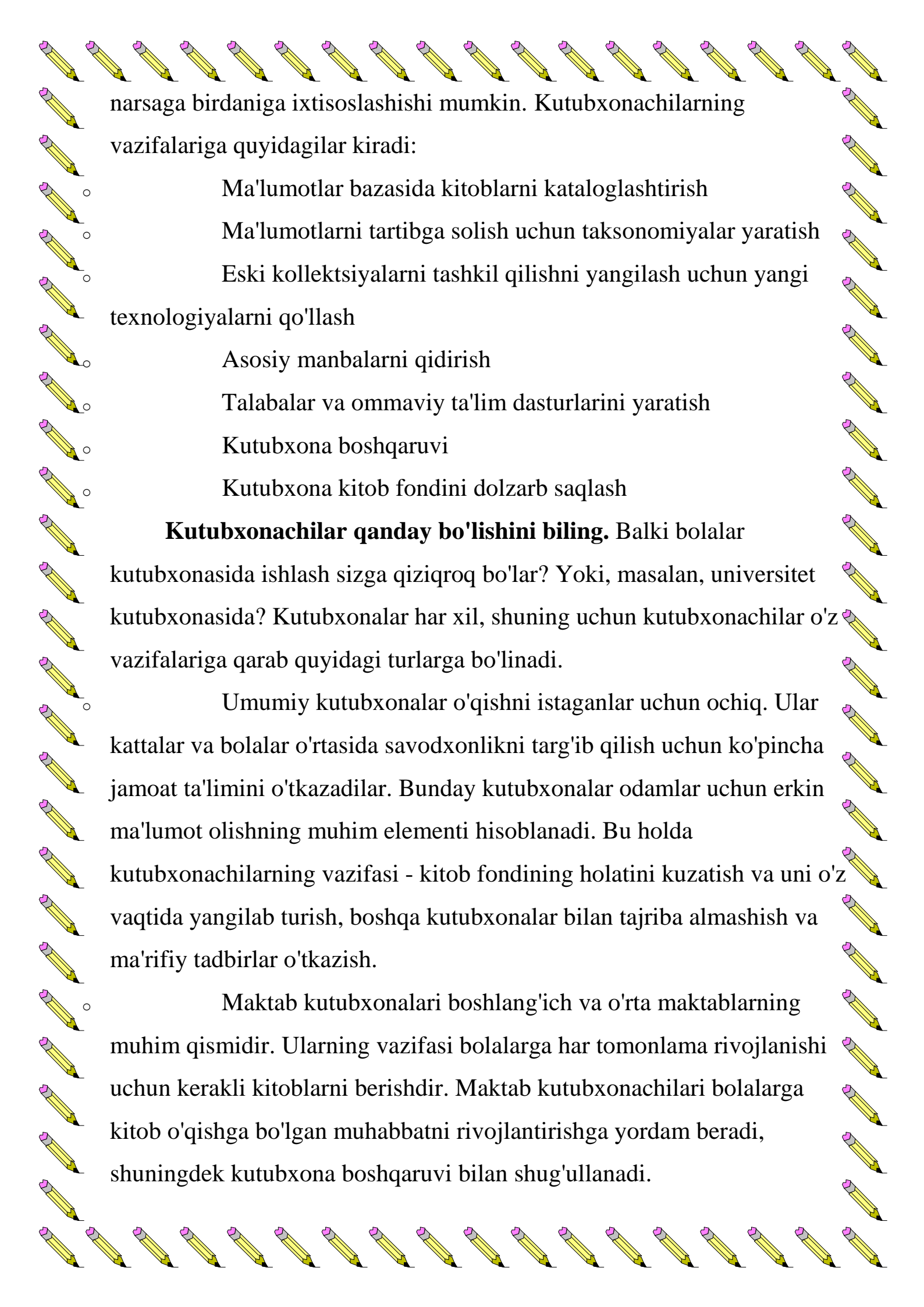
Karyera o'sishining xususiyatlari

Kutubxonachi kasbi kariyeristik emas. Media kutubxonasi rahbari, o'quv loyihasi koordinatori, sayt muharriri yoki masofadan turib qo'llab - quvvatlash tashkilotchisi bo'lish imkoniyati mavjud.

Kutubxonachilik nima ekanligini biling.

Bu kontseptsiya kutubxonani ham, kitob fondini boshqarishni ham, ma'lumotlarni saqlash, arxivlash va tarqatishni, axborot texnologiyalarini rivojlantirishni va tadqiqotlarda ishtirok etishni ham o'z ichiga oladi.

Kutubxonachilar har narsaga ixtisoslashishi mumkin va ko'pchilik hamma

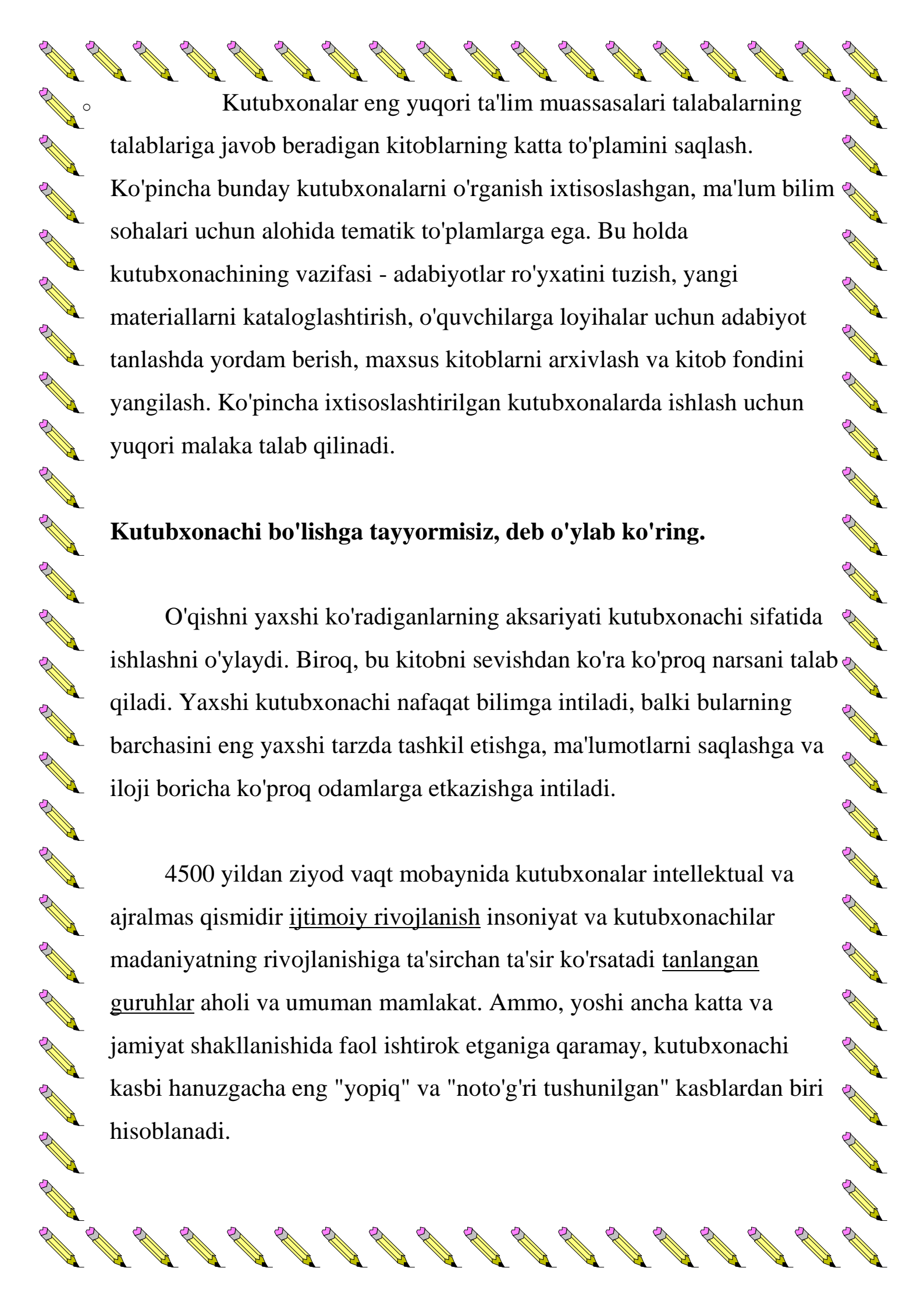
narsaga birdaniga ixtisoslashishi mumkin. Kutubxonachilarning vazifalariga quyidagilar kiradi:

- Ma'lumotlar bazasida kitoblarni kataloglashtirish
- Ma'lumotlarni tartibga solish uchun taksonomiyalar yaratish
- Eski kolleksiyalarni tashkil qilishni yangilash uchun yangi texnologiyalarni qo'llash
- Asosiy manbalarni qidirish
- Talabalar va ommaviy ta'lim dasturlarini yaratish
- Kutubxona boshqaruvi
- Kutubxona kitob fondini dolzarb saqlash

Kutubxonachilar qanday bo'lishini biling. Balki bolalar kutubxonasida ishlash sizga qiziqroq bo'lar? Yoki, masalan, universitet kutubxonasida? Kutubxonalar har xil, shuning uchun kutubxonachilar o'z vazifalariga qarab quyidagi turlarga bo'linadi.

○ Umumiy kutubxonalar o'qishni istaganlar uchun ochiq. Ular kattalar va bolalar o'rtasida savodxonlikni targ'ib qilish uchun ko'pincha jamoat ta'limini o'tkazadilar. Bunday kutubxonalar odamlar uchun erkin ma'lumot olishning muhim elementi hisoblanadi. Bu holda kutubxonachilarning vazifasi - kitob fondining holatini kuzatish va uni o'z vaqtida yangilab turish, boshqa kutubxonalar bilan tajriba almashish va ma'rifiy tadbirlar o'tkazish.

○ Maktab kutubxonalari boshlang'ich va o'rta maktablarning muhim qismidir. Ularning vazifasi bolalarga har tomonlama rivojlanishi uchun kerakli kitoblarni berishdir. Maktab kutubxonachilari bolalarga kitob o'qishga bo'lgan muhabbatni rivojlantirishga yordam beradi, shuningdek kutubxona boshqaruvi bilan shug'ullanadi.

Kutubxonalar eng yuqori ta'lim muassasalari talabalarning talablariga javob beradigan kitoblarning katta to'plamini saqlash.

Ko'pincha bunday kutubxonalarni o'rganish ixtisoslashgan, ma'lum bilim sohalari uchun alohida tematik to'plamlarga ega. Bu holda kutubxonachining vazifasi - adabiyotlar ro'yxatini tuzish, yangi materiallarni kataloglashtirish, o'quvchilarga loyihalar uchun adabiyot tanlashda yordam berish, maxsus kitoblarni arxivlash va kitob fondini yangilash. Ko'pincha ixtisoslashtirilgan kutubxonalarda ishlash uchun yuqori malaka talab qilinadi.

Kutubxonachi bo'lishga tayyormisiz, deb o'ylab ko'ring.

O'qishni yaxshi ko'radiganlarning aksariyati kutubxonachi sifatida ishlashni o'ylaydi. Biroq, bu kitobni sevishdan ko'ra ko'proq narsani talab qiladi. Yaxshi kutubxonachi nafaqat bilimga intiladi, balki bularning barchasini eng yaxshi tarzda tashkil etishga, ma'lumotlarni saqlashga va iloji boricha ko'proq odamlarga etkazishga intiladi.

4500 yildan ziyod vaqt mobaynida kutubxonalar intellektual va ajralmas qismidir ijtimoiy rivojlanish insoniyat va kutubxonachilar madaniyatning rivojlanishiga ta'sirchan ta'sir ko'rsatadi tanlangan guruhlar aholi va umuman mamlakat. Ammo, yoshi ancha katta va jamiyat shakllanishida faol ishtirok etganiga qaramay, kutubxonachi kasbi hanuzgacha eng "yopiq" va "noto'g'ri tushunilgan" kasblardan biri hisoblanadi.

O'tayotganlardan "Kutubxonachining vazifasi nima?" Deb so'rang.

Qaysidir ma'noda bu to'g'ri javob, lekin u kutubxonachining kasbiy faoliyatining faqat "tashqi" tomonini aks ettiradi. Darhaqiqat, kutubxonachining kasbi bir qarashda ko'rinadiganidan ko'ra ko'p qirrali va murakkabroqdir va kutubxonachi shunchaki "kitob saqlovchisi" emas, balki har xil sohalarga ega bo'lishi kerak bo'lgan yuqori malakali va ko'p qirrali mutaxassisdir. fazilatlar.

KIYIM TANLASHDA UMUMIY QOIDALAR

Xodimlar tashqi ko'rinishi ish muhitiga, hamma qabul qilgan ishga aloqador bo'lgan me'yorlar va qoidalarga muvofiq bo'lishi lozim.

Erkak xodimlarda ham, ayol xodimalarda ham odmi, klassik yo'nalishdagi ish uslubidagi kiyimlar bo'lishi lozim.

Sport va plyaj uslubidagi kiyim va poyabzallar, jumladan, jinsi matosidan tikilgan kiyimlar, shortiklar, ochiq sarafanlar, futbolklar, yengil trikotaj ko'ylaklar, sport sviterlari, oqshom va bayram liboslari kiyilishiga yo'l qo'yilmaydi.

Kiyimning rangi klassik ish uslubiga muvofiq kelishi kerak, juda yorqin ranglar, haddan tashqari xilma-xillikka yo'l qo'yilmaydi.

Qish va mavsumlar oralig'ida xodimlarning ish joyida almashtiriladigan poyabzali bo'lishi lozim.

Xodimning ish joyida o'ta ochiq, kir yoki yirtiq kiyimda bo'lishiga ruxsat berilmaydi.

Taqinchoqlarni tanlashda sipolik va oqilona yondashmoq zarur. Klassik uslubdagi taqinchoqlar: nikoh uzugi, kulonli zanjirlar, uncha yirik bo'lmagan munchoqlar, soatlar taqilishiga ruxsat beriladi.

Kutubxonachinig kiyimi uslubiga qo`yiladigan talablar.

Xodim kiyimining uslubi: ish uslubiga monand.

Afzal ranglar majmui:

- to`q ranglar: qora, to`q ko`k – pastki qism;

- yorqin ranglar: oq, sarg`ish, qaymoq, oq-sariq, zangori – tepa qismi.

Charm va jinsi, shaffof yoki yaltiroq matolardan tikilgan kiyimlarga ruxsat berilmaydi.

Ayollarga quyidagilar tavsiya etiladi:

- bluzalar, koftalar;

- kostyum, yubka yoki shim bilan jaket (yubka uzunligi tizzadan oshmasligi kerak);

- bo`yanishda, manikyur, taqinchoqlarda sipolik va tabiiylik;

- soch turmagi kiygan kiyimi bilan mos kelishi lozim.

Quyidagilarga ruxsat berilmaydi:

- juda keng va juda tor shimlar;

- juda kalta yubka;

- keng sviterlar;

- chuqur o`yilgan kiyimlarga;

- sport kiyimi;

- belga yetib kelmaydigan koftalar;

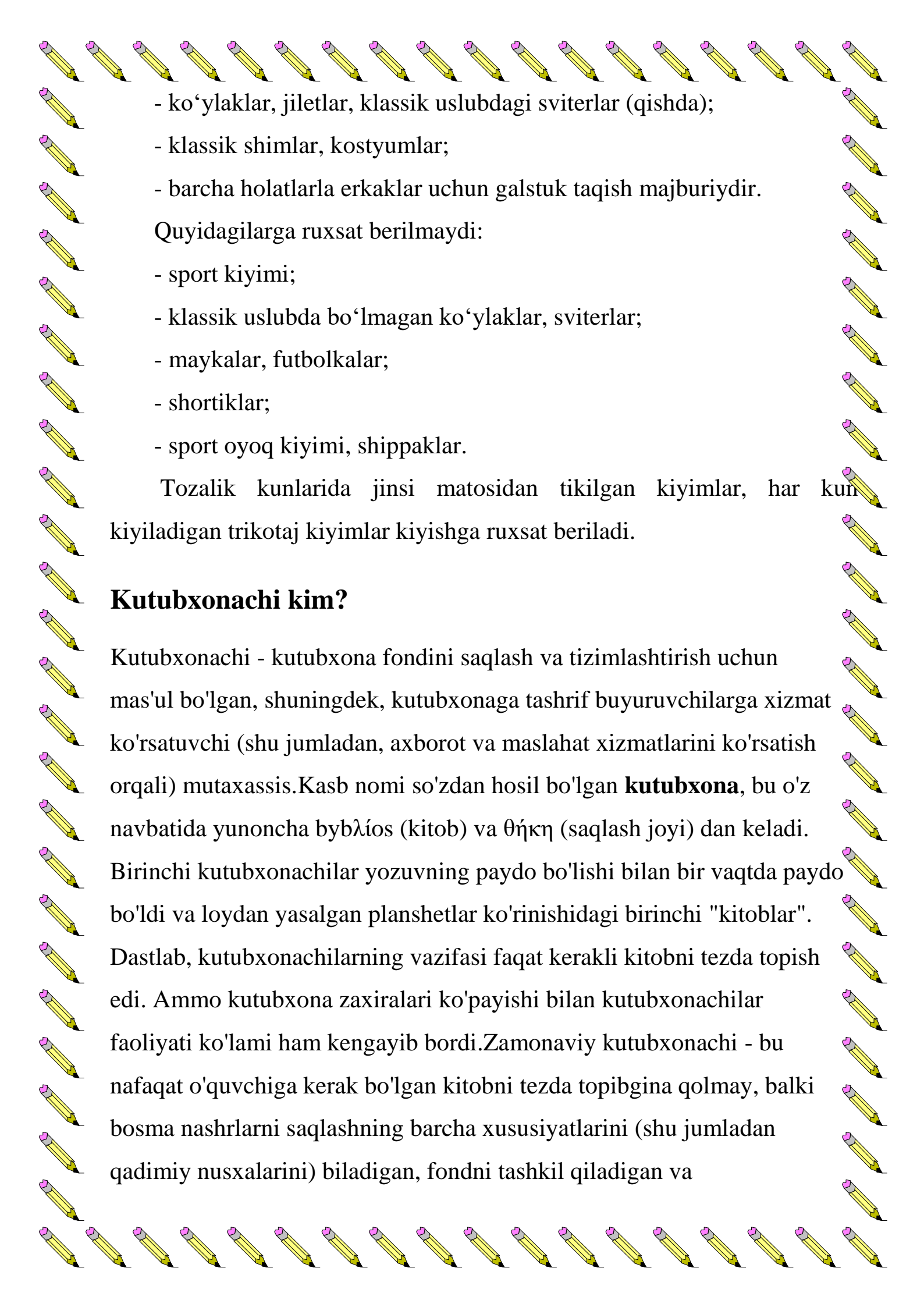
- setkali, yaltiroq kolgotkalar;

- maykalar, futbol-kalar;

- shortiklar;

- shippaklar, krossovkalar.

Erkaklarga tavsiya etiladi:

-
- ko‘ylaklar, jiletlar, klassik uslubdagi sviterlar (qishda);
 - klassik shimlar, kostyumlar;
 - barcha holatlarla erkaklar uchun galstuk taqish majburiydir.

Quyidagilarga ruxsat berilmaydi:

- sport kiyimi;
- klassik uslubda bo‘lmagan ko‘ylaklar, sviterlar;
- maykalar, futbolkalar;
- shortiklar;
- sport oyoq kiyimi, shippaklar.

Tozalik kunlarida jinsi matosidan tikilgan kiyimlar, har kun kiyiladigan trikotaj kiyimlar kiyishga ruxsat beriladi.

Kutubxonachi kim?

Kutubxonachi - kutubxona fondini saqlash va tizimlashtirish uchun mas'ul bo'lgan, shuningdek, kutubxonaga tashrif buyuruvchilarga xizmat ko'rsatuvchi (shu jumladan, axborot va maslahat xizmatlarini ko'rsatish orqali) mutaxassis. Kasb nomi so'zdan hosil bo'lgan **kutubxona**, bu o'z navbatida yunoncha $\beta\upsilon\beta\lambda\acute{\iota}\omicron\varsigma$ (kitob) va $\theta\acute{\eta}\kappa\eta$ (saqlash joyi) dan keladi.

Birinchi kutubxonachilar yozuvning paydo bo'lishi bilan bir vaqtda paydo bo'ldi va loydan yasalgan planshetlar ko'rinishidagi birinchi "kitoblar".

Dastlab, kutubxonachilarning vazifasi faqat kerakli kitobni tezda topish edi. Ammo kutubxona zaxiralari ko'payishi bilan kutubxonachilar faoliyati ko'lami ham kengayib bordi. Zamonaviy kutubxonachi - bu nafaqat o'quvchiga kerak bo'lgan kitobni tezda topibgina qolmay, balki bosma nashrlarni saqlashning barcha xususiyatlarini (shu jumladan qadimiy nusxalarini) biladigan, fondni tashkil qiladigan va

boshqaradigan, tashrif buyuruvchilarga axborot xizmatlarini ko'rsatadigan va zamonaviy tilni yaxshi biladigan mutaxassis. axborot texnologiyalari ...Kutubxonachining kasbiy vazifalariga quyidagilar kiradi: o'quvchilarga xizmat ko'rsatish (obunani to'ldirish, adabiyotlarni qidirish va chiqarish, chiqarilgan va qaytarilgan materiallarning hisobini yuritish va boshqalar), o'quvchilarning murojaatlarini tahlil qilish, to'planning saqlanishi va saqlanishini ta'minlash, olingan nashrlarni qayta ishlash. , kartotekalar va kataloglarni tuzish, tashkil qilish tematik ko'rgazmalar, seminarlar, munozaralar va boshqalar.

Kutubxonachi qanday shaxsiy fazilatlarga ega bo'lishi kerak?

Kutubxonachi kasbi tez -tez va o'z ichiga oladi to'g'ridan -to'g'ri aloqa shuning uchun har xil odamlar bilan **kutubxona xodimi**, birinchi navbatda, xushmuomala, bag'rikeng va odob- ahloq qoidalarini yaxshi bilishi kerak. Kutubxonachining ishi uchun ham toza bo'lish muhim tashqi ko'rinish va malakali nutq. Bundan tashqari, ishning o'ziga xos xususiyati kutubxonachidan quyidagi shaxsiy fazilatlarga ega bo'lishni talab qiladi:

- yaxshi xotira - javonlar va kitob javonlari labirintini osongina boshqarishga yordam beradi;
- katalog va kartotekalarni tuzishda ehtiyotkorlik va ehtiyotkorlik zarurdir;
- kutubxona arxividan noyob nashrlar bilan ishlashda aniqlik va mas'uliyat zarur.

Shuni ham ta'kidlash kerakki, chunki zamonaviy kutubxonalar faol ravishda joriy etilmoqda Kompyuter texnologiyalari(shu jumladan,

kutubxona fondlari va kataloglarini raqamlashtirish), kutubxonachi, hamma narsadan tashqari, o'z-o'zini rivojlantirishga moyil bo'lishi va kutubxonachilikning yangi ko'nikmalari va vositalarini o'zlashtirishi kerak.

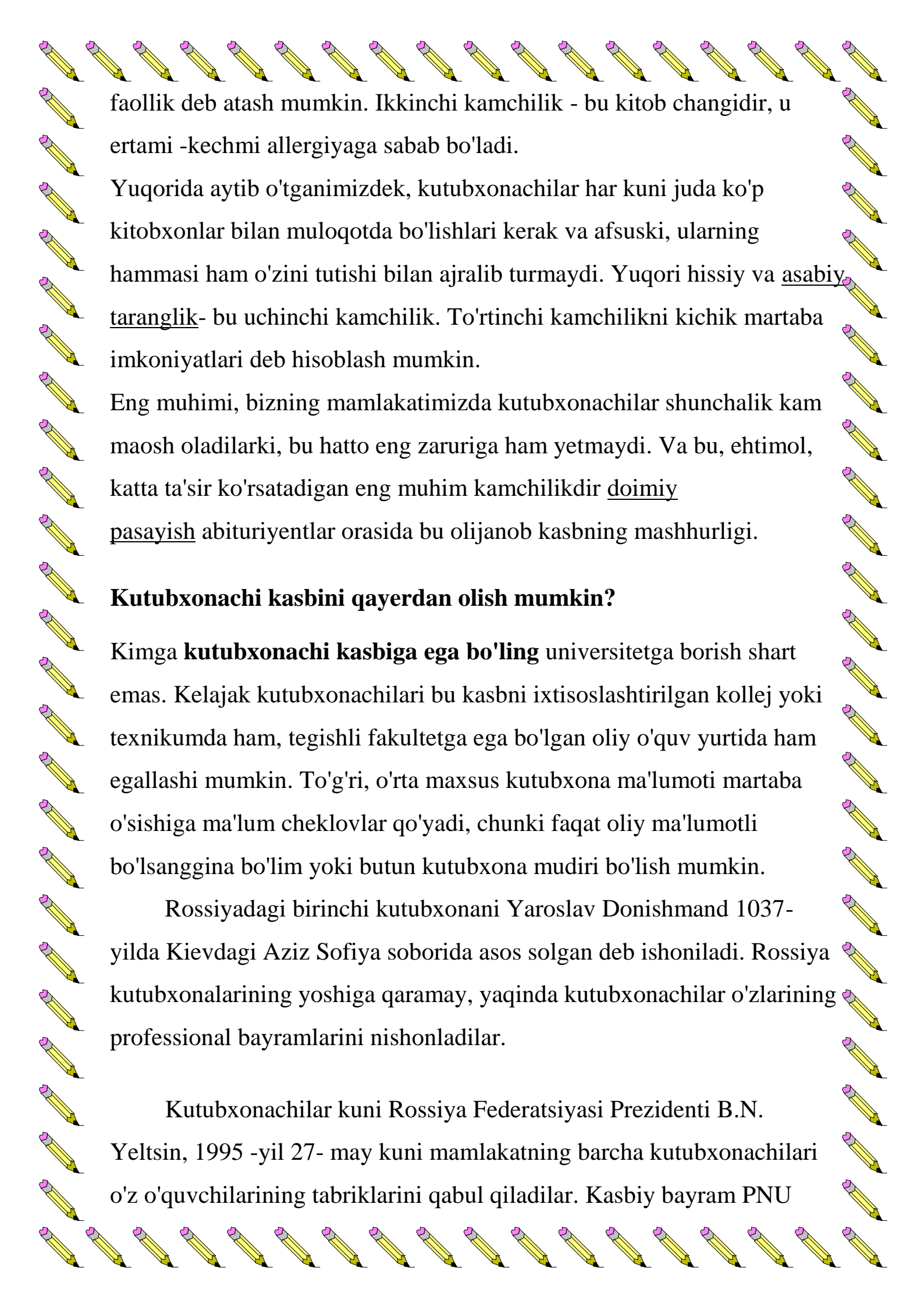
Kutubxonachi bo'lishning afzalliklari

Asosiy afzallik **kutubxonachi kasbi** ko'pchilik bilan muloqot qilish qobiliyatidir qiziqarli odamlar, shuningdek, deyarli barcha ma'lumot manbalariga cheksiz kirish, bu kutubxona xodimlariga nafaqat professionallik nuqtai nazaridan, balki shaxsiy darajada ham rivojlanish imkonini beradi.

Shuni ham aytib o'tish joizki, bu kasb abituriyentlar orasida unchalik mashhur bo'lmasa -da, u avvalgidek jamiyatda eng hurmatga sazovor. Bu kasbning afzalliklari orasida kutubxona xodimlarining yuqori bilimdonligi va katta hajmli ma'lumotlar bilan ishlash qobiliyati bor, bu ularga o'z mutaxassisligi bo'yicha ham, boshqa faoliyat sohalarida ham talabga ega bo'lish imkonini beradi.

Kutubxonachi kasbining kamchiliklari.

Bunga ishonishadi **kutubxona xodimi** kun bo'yi u faqat o'tirish va kitob o'qish bilan shug'ullanadi. Darhaqiqat, ba'zida kutubxonachi bir necha daqiqa ham o'tira olmaydi, ayniqsa kutubxona ko'p qavatli binoda joylashgan bo'lsa va kutubxona fondi turli qavatlarda "sochilib ketgan" bo'lsa. Shuning uchun bu kasbning birinchi kamchiligini katta jismoniy

faollik deb atash mumkin. Ikkinchi kamchilik - bu kitob changidir, u ertami -kechmi allergiyaga sabab bo'ladi.

Yuqorida aytib o'tganimizdek, kutubxonachilar har kuni juda ko'p kitobxonlar bilan muloqotda bo'lishlari kerak va afsuski, ularning hammasi ham o'zini tutishi bilan ajralib turmaydi. Yuqori hissiy va asabiy taranglik- bu uchinchi kamchilik. To'rtinchi kamchilikni kichik martaba imkoniyatlari deb hisoblash mumkin.

Eng muhimi, bizning mamlakatimizda kutubxonachilar shunchalik kam maosh oladilarki, bu hatto eng zaruriga ham yetmaydi. Va bu, ehtimol, katta ta'sir ko'rsatadigan eng muhim kamchilikdir doimiy pasayish abituriyentlar orasida bu olijanob kasbning mashhurligi.

Kutubxonachi kasbini qayerdan olish mumkin?

Kinga **kutubxonachi kasbiga ega bo'ling** universitetga borish shart emas. Kelajak kutubxonachilari bu kasbni ixtisoslashtirilgan kollej yoki texnikumda ham, tegishli fakultetga ega bo'lgan oliy o'quv yurtida ham egallashi mumkin. To'g'ri, o'rta maxsus kutubxona ma'lumoti martaba o'sishiga ma'lum cheklovlar qo'yadi, chunki faqat oliy ma'lumotli bo'lsangina bo'lim yoki butun kutubxona mudiri bo'lish mumkin.

Rossiyadagi birinchi kutubxonani Yaroslav Donishmand 1037-yilda Kievdagi Aziz Sofiya soborida asos solgan deb ishoniladi. Rossiya kutubxonalarining yoshiga qaramay, yaqinda kutubxonachilar o'zlarining professional bayramlarini nishonladilar.

Kutubxonachilar kuni Rossiya Federatsiyasi Prezidenti B.N. Yeltsin, 1995 -yil 27- may kuni mamlakatning barcha kutubxonachilari o'z o'quvchilarining tabriklarini qabul qiladilar. Kasbiy bayram PNU

ilmiy kutubxonasi direktori, xizmat ko'rsatgan madaniyat xodimi, sotsiologiya fanlari nomzodi Lyudmila Fedoreeva bilan suhbat uchun yaxshi sabab bo'ldi.

- Lyudmila Vasilevna, kutubxonachi kasbi siz uchun nimani anglatadi?

Kutubxonachi - cheksiz imkoniyatlar kasbidir. U zamonaviy hayotda sodir bo'layotgan barcha jarayonlarni tushunishning kaliti bo'lgan ma'lumotlarga egalik qiladi va boshqaradi. Ammo bugungi kunda kutubxonalar faoliyati faqat "axborot - foydalanuvchi" munosabatlari bilan chegaralanib qolmaydi. Bu ancha kengroq va ko'p qirrali.

Menimcha, zamonaviy kutubxonachi bir o'lchovdan uzoq, u universal formulaga o'xshaydi: adabiyotshunos, o'qituvchi, tilshunos, psixolog, siyosatchi va iqtisodchi. Yigirmanchi asr olimlaridan biri yozganidek: "Professorga o'z fanining mutaxassisi bo'lish kifoya, kutubxonachi umuman ilm -fan odami, zamonaviy ilm -fan ruhini idrok eta oladigan qomusiy olim bo'lishi kerak. bilim va yo'nalish uning son -sanoqsiz va murakkab ko'rinishlarida. Universitet kutubxonasi kutubxonachisi, umumiy ilmiy rivojlanishi bo'yicha professor -o'qituvchilar bilan bir qatorda bo'lishi kerak. "Barcha sohalarga kirib kelgan raqamli texnologiyalar inson faoliyati, kutubxonachining ishini o'zgartirdi va ko'p jihatdan kutubxona tuzilmalarini o'zgartirdi. Zamonaviy kutubxonachi yangi axborot texnologiyalariga, Internetda, kompyuterda va boshqa radio va video uskunalarda ma'lumot qidirish ko'nikmalariga ega bo'lishi shart. Kutubxonachilar orasida kutubxonachi-dasturchi, kutubxonachi-

texnolog, ma'lumotlar bazasi ma'muri va boshqalar kabi mutaxassisliklar paydo bo'lishi tasodif emas. Haqiqiy kutubxonachi bir vazifadan ikkinchisiga o'tishi, bir vaqtning o'zida bir nechta muammolarni hal qilishi va tashabbus ko'rsatishi kerak. O'quvchilarga xizmat ko'rsatish, kitobxonning didi va qiziqishiga mos keladigan kitobni topish, ma'lum bir tashrif buyuruvchi uchun kerakli ma'lumotlarni tez va sifatli tanlash uchun kutubxonachining o'ta to'g'ri va nozik bo'lishini talab qiladi. Universitet kutubxonasining asosiy o'quvchilari - talabalar bilan ishlash uchun sizga pedagogik qobiliyat, qiziqish, e'tiborni jalb qilish, muloqotni o'zaro zavqlantiradigan, ba'zan esa "to'g'ri yo'lga qo'yish" qobiliyati kerak. Kitobga muhabbat, kitobxonga muhabbat va hurmat bo'lmasa, kutubxona kasbida joy yo'q.

Jamiyatimizdagi o'zgarishlarni kuzatib borish uchun kutubxonachi doimo o'rganishi kerak. Hozirgi kunda kutubxonachilar nafaqat oliy ma'lumotga, uzluksiz malaka oshirishga, balki aspiranturaga ham ehtiyoj sezmoqda. Va bu to'g'ri.

Tarixiy jihatdan kutubxonachi kasbi ayol. So'nggi yillarda bu masala bo'yicha o'zgarishlar bo'ladimi?

Kutubxonachi kasbi dunyodagi eng qadimgi kasblardan biridir. Hatto qadim zamonlarda ham qo'lyozmalarni yozuvchi va saqlovchi deb

atalganlar paydo bo'lgan. Ilgari kutubxonachilar taniqli odamlar edi - Krilov, Odoevskiy, Gyote, Kant, aka -uka Grimm. Va xorijiy va rus universitet kutubxonalari tarixida aniq bir naqsh bor edi: kutubxonaga olim rahbarlik qilgan. Masalan, faylasuf, matematik, fizik va ixtirochi G.V. Leybnits (1646-1716) 17-18-asrlarda Gannoverdagi Ducal kutubxonasi va sud kutubxonasini boshqargan; u ilmiy kutubxonaning yaxlit kontseptsiyasini ishlab chiqdi. Qozon universiteti rektori N.I. Taniqli olim va matematik Lobachevskiy (1792-1856) universitet kutubxonasining direktori ham bo'lgan. XIX asr boshlarida fransuz va yunon filologiyasi professori J. Belin de Ballo Xarkov universitetining birinchi kutubxonachisi

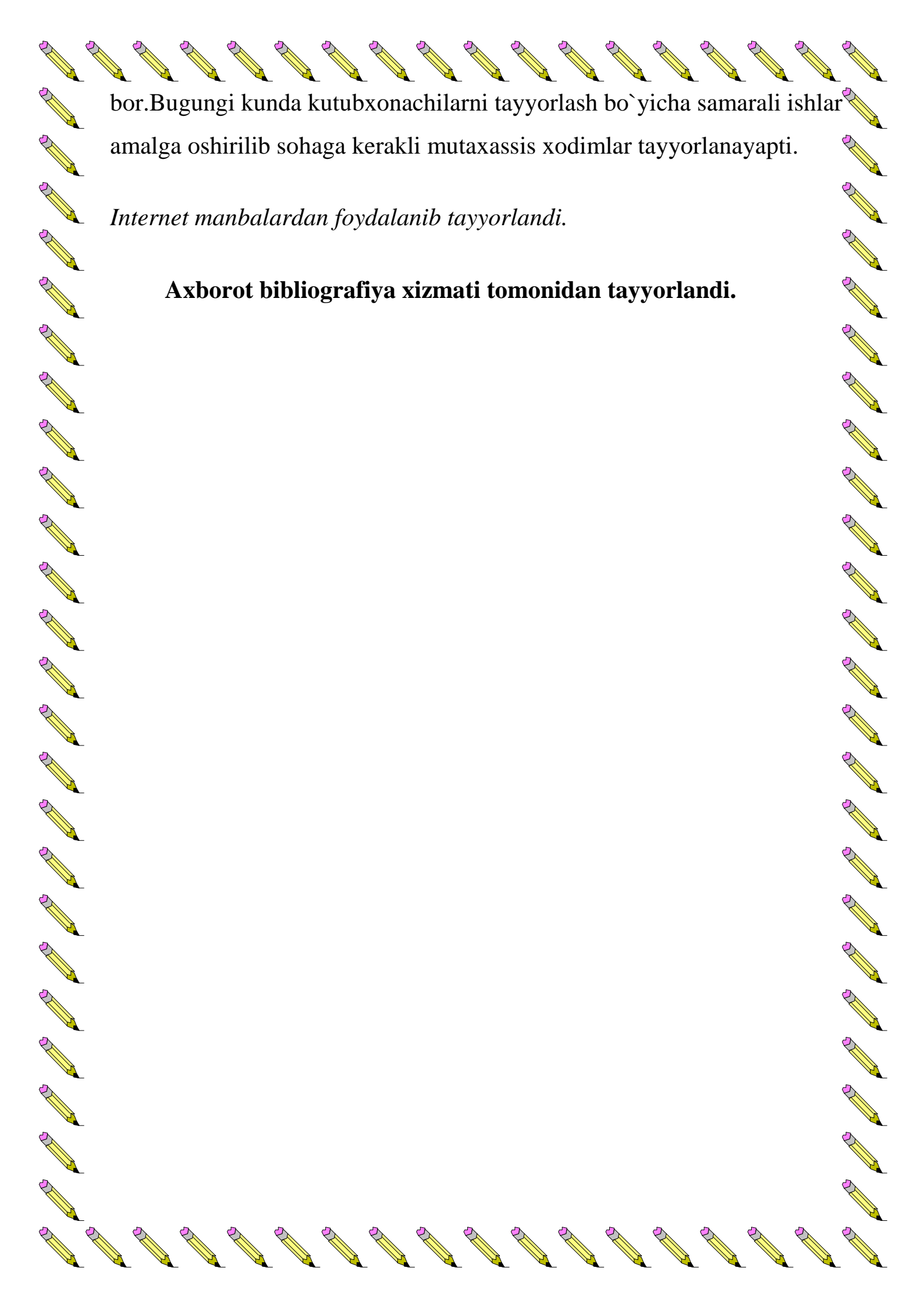
etib tayinlandi. Va erkaklar universitet orasida Moskva va universitetlari,

bugungi kunda boshchiligidagi kutubxonalari Tomsk davlat Uzoq Sharq va

Sibir federal universitetlari va boshqa ko'plab kutubxonalarni nomlash mumkin. Xabarovsk o'lkasida va yahudiy avtonom viloyatida bizda Uzoq Sharq davlat tibbiyot universiteti (Xabarovsk), Amur davlat pedagogika universiteti (Komsomolsk-na-Amur), V.I nomidagi Amur universiteti kutubxonalari bor.

Dunyoning qaysi burchagida bo`lmasin bu kasb egalari albatta bor bo`lishadi chunki bu kasbni kelib chiqishi yozuv paydo bo`lgan davrlardayoq vujudga kelgan. O`zbekistonda ham kutubxonachilarni tayyorlash uchun mavjud oliy ta`lim, o`rta maxsus ta`lim dargohlari

bor.Bugungi kunda kutubxonachilarni tayyorlash bo`yicha samarali ishlar amalga oshirilib sohaga kerakli mutaxassis xodimlar tayyorlanayapti.

Internet manbalardan foydalanib tayyorlandi.

Axborot bibliografiya xizmati tomonidan tayyorlandi.